

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І
ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА
УКРАЇНОЗНАВСТВА

КЗВО «ДНІПРОВСЬКА
АКАДЕМІЯ МУЗИКИ ДОР»
НДЦ «ІНСТИТУТУ СВІТОВОЇ
КУЛЬТУРИ»

КЗВО «ДНІПРОВСЬКА
АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕВНОЇ
ОСВІТИ» ДОР»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

ФІЛОСОФІЯ І КУЛЬТУРА В АНТРОПОЛОГІЧНИХ ВИМІРАХ СУЧАСНОСТІ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

**ХІІІ міжнародної наукової конференції
з нагоди Всесвітнього Дня Філософії (UNESCO)**

22-23 листопада 2024 року

**Дніпро
2024**

Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності : зб. тез доп. XIII наук. конф. з нагоди Всесвіт. Дня Філософії (UNESCO), 22–23 листоп. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т науки і технологій, каф. Філософії та українознавства, КЗВО «Дніпров. акад. музики» ДОР, Ін-т світ. культури, КЗВО «Дніпров. акад. неперерв. освіти» ДОР, кафедра Філософії. – Дніпро : УДУНТ, 2024. – 253 с.

У збірнику опубліковані тези доповідей XIII наукової конференції «Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності» з нагоди Всесвітнього Дня Філософії (UNESCO). В центрі уваги учасників знаходиться своєрідність сучасного виміру антропологічних проблем. Осмислюється феномен війни як визначальний чинник сучасної рецепції одвічних філософських проблем. Критично переглядаючи усталену протягом попередніх десятиліть тезу про «смерть людини», учасники конференції зосереджують увагу на особливостях сучасної трансформації уявлень про природу людини та її покликання у Всесвіті. Також аналізуються актуальні проблеми філософської антропології, специфіка філософії та культури в добу метамодерну, Учасники конференції виходять за межі усталеного європоцентризму та пропонують нові підходи до вивчення спадку вітчизняних мислителів. Червоною ниткою крізь всі матеріали конференції проходить ідея діалогу з геніальними попередниками як ключ до осягнення своєрідності звучання антропологічних проблем.

Співголови організаційного комітету конференції:

д-р філос. наук, професор Юлія ШАБАНОВА

д-р філос. наук, професор Анатолій МАЛІВСЬКИЙ

Ця робота ліцензується відповідно до [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ШАБАНОВА Ю. О.

ЧИ ЗМІНИЛОСЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФА В ХХІ СТОЛІТТІ? 7

ХМІЛЬ В. В.

ОНТОЛОГІЯ ЛЮДИНИ ЯК ПРОЄКТ МАЙБУТНЬОГО 11

ПЕТРУШЕНКО В. Л.

МОЖЛИВІ ВІДПОВІДІ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ НА ЖОРСТКІ ВИКЛИКИ
СЬОГОДЕННЯ 15

ЛЯХ В. В.

СВОБОДА ЯК СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ ПРОДУКТ 18

АЛЬБІНСЬКИЙ Т.

СМЕРТЬ СОКРАТА ТА ШІ, або ЩО НЕ ВАРТО ПИТАТИ
У ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ 21

БОЙЧЕНКО М. І.

КРИХКІСТЬ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ І НЕПОХИТНІСТЬ ЛЮДСЬКОЇ ВОЛІ:
ЧИ МОЖЛИВІ ЇХ МЕТАМОРФОЗИ У ВИКЛИКАХ ВІЙНИ? 24

ПЕТРУШЕНКО О. П.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ САМОУСВІДОМЛЕННЯ
ТА ЗГУРТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 28

МАЛІВСЬКИЙ А. М., ШЕВЧУК С. Ф.

ФІЛОСОФІЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ 31

ЗАГРІЙЧУК І. Д.

ПОСТМОДЕРНА ЛЮДИНА В УМОВАХ ВІЙНИ 36

СНІТЬКО Д. Ю., КАРЛОВ О. Ю.

ПЕРСОНАЛІСТИЧНА РЕФЛЕКСІЯ ДОСВІДУ ВІЙНИ 39

САФОНІК Л. М.

СУЧАСНІ ІНТЕГРАТИВНІ ПІДХОДИ В АНТРОПОЛОГІЇ: ПОДОЛАННЯ
КОЛОНІАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ ТА КРИЗА ДИСЦИПЛІНИ 42

ВОЗНЯК В. С., КУРТІЙ О. Я.

КУЛЬТУРА ЯК ШКОЛА І НАША СПРАВЖНЯ ДОМІВКА 45

КИРИЛЮК О. С.

УНІВЕРСАЛЬНО-СВІТОГЛЯДНА СТРУКТУРА СМІХОВОЇ КУЛЬТУРИ
СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА РЕНЕСАНСУ 47

ЛІМОНЧЕНКО В. В.

РОЗМОВА ТРЬОХ ЧАСІВ: КОРАБЛІ КРАМЕРА, ФЕЛЛІНІ І ЕСТЛУНДА 50

МИХАЙЛЮК О. В., ВЕРШИНА В. А.

ЗНАКОВА ПРИРОДА ЛЮДИНИ 54

ВИСОЦЬКА О. Є.

ФЕНОМЕН ДОВІРИ ЯК ОСНОВА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ 57

РОМАНЕНКО М. І., РОМАНЕНКО К. М.

ПІДРИВНІ ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: ДОСВІД США 60

КРИВЦОВА Н. В., ДОННІКОВА І. А.

ДИГІТАЛЬНА ОСВІТА: НОВИЙ ВИТОК ЧИ ЗАВЕРШЕННЯ
АНТРОПОЛОГІЗАЦІЇ? 63

БУТЧЕНКО Т. І., ЮРЧЕНКО І. В.

ПОНЯТТЯ «ВИХОВАННЯ»: ДУАЛІЗМ ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО 66

ШАПОВАЛ В. М.

ФІЛОСОФСЬКІ НОТАТКИ ЩОДО СЕНСУ ІСНУВАННЯ РОЗУМУ У ВСЕСВІТІ 69

ДИГІТАЛЬНА ОСВІТА: НОВИЙ ВИТОК ЧИ ЗАВЕРШЕННЯ АНТРОПОЛОГІЗАЦІЇ?

Кривцова Н.В. ТОВ «Міжнародна академія психосінергетики та альфології», Одеський національний медичний університет,
email: kryvtsova.natalya@gmail.com, orcid 0000-0003-1965-6635;

Доннікова І. А. Національний університет «Одеська морська академія»,
email: irinadonnikova281@gmail.com, orcid 0000-0002-8504-1578

Проблеми дигітальної освіти аналізуються в контексті зростання загроз руйнування антропокультурних засад суспільства. Розкриваються первинні смисли слів «цифровий» та «дигітальний» з метою виявлення ризиків тонких маніпуляцій людиною за допомогою інформаційних технологій. Збереження людини стає питанням розповсюдження антропокультурних науково-освітніх теопрактик.

Ключові слова: цифровізація, дигітальна освіта, антропологізація, антропокультурні науково-освітні теопрактики.

DIGITAL EDUCATION: A NEW TURN OR THE END OF ANTHROPOLOGIZATION?

Kryvtsova N., LLC "International academy of psychosynergetics and alphalogy", Odesa National Medical University,
email: kryvtsova.natalya@gmail.com, orcid 0000-0003-1965-6635;

Donnikova I., National University «Odesa Maritime Academy»,
email: irinadonnikova281@gmail.com, orcid 0000-0002-8504-1578

The problems of digital education are analyzed in the context of the growing threat of the destruction of the anthropocultural foundations of society. The primary meanings of the words "digital" and "digital" are revealed in order to identify the risks of subtle human manipulation with the help of information technologies. Preservation of human is a matter of spreading anthropocultural scientific and educational theopractices.

Keywords: digitalization, digital education, anthropologizing, anthropocultural scientific and educational theopractices.

Трансформація інформаційного суспільства в цифрове стає приводом для того, щоб знов порушити проблему антропологізації освіти. Розширення кола *digital studies*, зокрема, поява таких міждисциплінарних напрямків, як *digital culture studies* і *digital anthropology*, спонукає до критичного аналізу цифровізації та дигіталізації.

Ми є свідками того, як цифрові технології змінюють наше повсякденне життя, в разі прискорюють соціальні інтеграційні процеси, розмивають політичні й культурні межі. Зміни є настільки кардинальними, що дослідники позначають їх як «антропологічну революцію» (Ванг, 2023), «новий виток антропогенезу» (Култаєва, 2020). Цифрове суспільство вимагає подолання фундаменталь-

них бінарних описів світу – людського та нелюдського, природного та соціального, технічного та культурного, віртуального та фізичного (Клауснер, 2022), і водночас максимально спрощує світ, зводить його до двійкового коду.

Якою має бути освіта і освітні практики в умовах дигіталізації? Чи сприяють ці умови становленню освіченої людини, розкриттю її створювального потенціалу? На жаль, численні *digital studies* (в тому числі, присвячені освіті) в більшій мірі цікавляться самим процесом і очікуваними результатами дигіталізації, ніж її суттю. Як підсумок, в обговоренні проблем дигітальної освіти домінує суто технологічний аспект – які ІКТ і яким чином використовувати в навчанні та викладанні? Не дивно, що в сучасній освіті людина-вчитель поступово відходить на задній план, а учень (здобувач освіти) сприймає штучний інтелект як кращу альтернативу вчителю і все більше набуває характеристик так званої «дигітальної людини».

Дигітальна освіта втрачає глибинний зв'язок з культурою як онтологічною основою людини. Культура як «друга природа», антропологічна за суттю, поглинається об'єктами так званої «третьої природи» (мережевими, комунікативними та мультимедійними) (Левін, Мамлок, 2021), техногенними за суттю. Цифрова культура стає особливою формою буття, набір цінностей якої закодований у цифрах, що втілені в технічних системах і транслиуються за допомогою комунікаційних механізмів. Тобто в загальному розумінні цифрова культура – це культура, яка базується на цифровому кодуванні інформації (Герчанівська, 2022). Вона формує соціальний запит на формування «людини цифрової культури, креативної, з високим рівнем цифрової грамотності та компетентності; людини, орієнтованої на цифровий формат сприйняття інформації та здатної адаптуватися до динамічної трансформації інформаційного поля» (2022). Отже, освіта має формувати людину нового типу, головними навичками якої стають «цифрове мислення, володіння цифровою психологією, емоційним інтелектом та комунікативними здібностями» (2022).

Напевно, для розуміння того, що відбувається з освітою і людиною, доцільно повернутися до витоків і замислитись над глибинними смислами таких слів, як «цифрове» і «дигітальне».

Етимологія слова «цифра» свідчить про те, що латинське *cifra* походить від арабського *صفر* (*ṣifr*) – «порожній, нуль», яке в свою чергу є калькою з протоіндоєвропейського *śūnyáh*. Зазначимо, що слова «цифра» і «шифр» з точки зору етимології означають одне і теж саме, а їх значення – «порожній», «нуль» – викликають численні і прямо протилежні асоціації: від Великої порожнечі Дао чи нірвани до повного «обнуління», знецінення. Тож, які смисли приховує двійковий код? І чим насправді є цифровізація – дійсно новим витком антропогенезу, можливістю переходу людства на якісно новий рівень саморозвитку і самовдосконалення чи витонченою і дуже небезпечною, з непередбачуваними наслідками маніпуляцією (від лат. *manipulus* – *manus* «рука» та *pleo* «наповнюю») ? До речі, і слово «дигіталізація» дає серйозні підстави для роздумів, адже лат. *digitalis* походить від *digitus* – «палець», яке, у свою чергу, від протоіндоєвропейського *deik* – «показувати», «урочисто вимовляти».

Можливо, має сенс звернути увагу і на відмінності між словами «цифра» і «число» і згадати хоча б Піфагора, який намагався проникнути в сутність саме числа, а не цифри.

Можна погодитись з тим, що якщо в новій реальності онтологічною основою стають потоки даних, найважливішою умовою існування є здатність приділяти увагу, орієнтуватися в світі інформації і ми повинні цьому навчитися (Левін, Мамлок, 2021). Але цього недостатньо. Інформація має стати знанням, що пробуджує створювальні сили людини. Збереження людини, таким чином, є питанням розповсюдження антропокультурних науково-освітніх теопрактик, які покликані стати теопрактиками людяності.